



## Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

19 iulie 2012\*

„Recurs — Concurență — Înțelegeri — Piața spaniolă a achiziției și a primei procesări a tutunului brut — Stabilirea prețurilor și împărțirea pieței — Încălcarea articolului 81 CE — Imputabilitatea comportamentului ilicit al filialelor societăților-mamă ale acestora — Prezumția de nevinovăție — Dreptul la apărare — Obligația de motivare — Egalitate de tratament”

În cauzele conexe C-628/10 P și C-14/11 P,

având ca obiect două recursuri formulate în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introduse la 28 decembrie 2010 și, respectiv, la 7 ianuarie 2011,

**Alliance One International Inc.**, fostă Standard Commercial Corp., cu sediul în Danville (Statele Unite),

**Standard Commercial Tobacco Co. Inc.**, cu sediul în Wilson (Statele Unite),

reprezentate de M. Odriozola Alén și de A. João Vide, abogados,

recurente,

celelalte părți în proces fiind:

**Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd**, cu sediul în Vaduz (Liechtenstein),

reclamantă în primă instanță,

**Comisia Europeană**, reprezentată de F. Castillo de la Torre, de E. Gippini Fournier și de R. Sauer, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

și

**Comisia Europeană**, reprezentată de F. Castillo de la Torre, de E. Gippini Fournier și de R. Sauer, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

recurentă,

celelalte părți în proces fiind:

**Alliance One International Inc.**,

\* Limba de procedură: engleza.

**Standard Commercial Tobacco Co. Inc.,**

**Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd,**

reprezentate de M. Odriozola Alén și de A. João Vide, abogados,

reclamante în primă instanță,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts și M. Safjan și doamna A. Prechal, președinți de cameră, domnii K. Schiemann, E. Juhász, G. Arestis, A. Arabadžiev (raportor) și D. Šváby, doamna M. Berger și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 16 noiembrie 2011,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 12 ianuarie 2012,

pronunță prezenta

### **Hotărâre**

- 1 Prin recursul formulat (C-628/10 P), Alliance One International Inc. (denumită în continuare „AOI”), fostă Standard Commercial Corp. (denumită în continuare „SCC”), și Standard Commercial Tobacco Co. Inc. (denumită în continuare „SCTC”) solicită, pe de o parte, anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 27 octombrie 2010, Alliance One International și alții/Comisia (T-24/05, Rep., p. II-5329, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care acesta le-a respins acțiunea formulată împotriva Deciziei C(2004) 4030 final a Comisiei din 20 octombrie 2004 privind o procedură de aplicare a articolului 81 alineatul (1) [CE] (cazul COMP/C.38.238/B.2 – Tutun brut – Spania) (denumită în continuare „decizia în litigiu”), și, pe de altă parte, anularea acestei decizii, în măsura în care le privește, precum și reducerea amenzii care le-a fost aplicată prin decizia menționată.
- 2 Prin recursul formulat (C-14/11 P), Comisia Europeană solicită, pe de o parte, anularea hotărârii atacate, în măsura în care prin aceasta a fost anulată decizia în litigiu în privința Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd (denumită în continuare „TCLT”), și, pe de altă parte, respingerea acțiunii formulate de aceasta din urmă la Tribunal.

### **I – Istoricul cauzei**

- 3 Situația de fapt aflată la originea litigiului, astfel cum este expusă la punctele 1-40 din hotărârea atacată, poate fi rezumată după cum urmează.
- 4 World Wide Tobacco España SA (denumită în continuare „WWTE”), Agroexpansión SA (denumită în continuare „Agroexpansión”) și Tabacos Españoles SL (denumită în continuare „Taes”) sunt trei din cele patru întreprinderi din domeniul primei procesări a tutunului brut în Spania (cele patru întreprinderi denumite în continuare, împreună, „procesatorii”).

- 5 În perioada care începe în anul 1995 și se termină la 5 mai 1998, două treimi din capitalul WWTE erau deținute de TCLT, filială deținută în proporție de 100 % de SCTC, la rândul său filială deținută în proporție de 100 % de SCC. Treimea rămasă era deținută de președintele WWTE și de doi membri ai familiei sale.
- 6 La 5 mai 1998, TCLT și-a majorat participația la capitalul WWTE la 86,94 %, restul acțiunilor fiind deținute în nume propriu de WWTE (9,73 %) și de o persoană fizică (3,33 %). În octombrie 1998, WWTE a dobândit acțiunile acestei din urmă persoane, iar SCC a dobândit o participație directă de 0,04 % la capitalul WWTE. În mai 1999, TCLT și SCC și-au majorat participațiile la capitalul WWTE la 89,64 % și, respectiv, la 0,05 %, restul fiind deținut în nume propriu de WWTE.
- 7 Agroexpansión aparține unui grup de societăți în care Dimon Inc. este societatea conducătoare. Aceasta din urmă deține, prin intermediul filialei sale 100 % Intabex Netherlands BV (denumită în continuare „Intabex”), toate acțiunile Agroexpansión.
- 8 Toate acțiunile Taes și Deltafina SA (denumită în continuare „Deltafina”), o societate italiană având ca activități principale prima procesare a tutunului brut în Italia și comercializarea tutunului procesat, sunt deținute de Universal Leaf Tobacco Co. Inc. (denumită în continuare „Universal Leaf”). Aceasta din urmă este, la rândul ei, o filială deținută în proporție de 100 % de societatea americană Universal Corp. (denumită în continuare „Universal”).
- 9 La 3 și la 4 octombrie 2001, Comisia a efectuat verificări în temeiul articolului 14 din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3) în special în incintele WWTE, pentru a investiga informații potrivit cărora procesorii și producătorii spanioli de tutun brut ar fi săvârșit încălcări ale articolului 81 CE.
- 10 La 11 decembrie 2003, Comisia a adoptat o comunicare privind obiecțiunile pe care a adresat-o unui număr de 20 de întreprinderi sau asocieri, printre care SCTC și SCC.
- 11 La 20 octombrie 2004, Comisia a adoptat decizia atacată, care privește în special o înțelegere orizontală încheiată și pusă în aplicare pe piața spaniolă a tutunului brut de procesatori și de Deltafina.
- 12 Potrivit constatărilor Comisiei, această înțelegere avea ca obiect să stabilească în fiecare an, pentru perioada 1996-2001, prețul mediu de livrare al fiecărui soi de tutun brut, indiferent de calitate, și să împartă cantitățile din fiecare soi de tutun brut care puteau fi achiziționate de fiecare procesator de la producători. Între 1999 și 2001, procesorii și Deltafina stabiliseră de asemenea game de prețuri conform nivelului de calitate al fiecărui soi de tutun brut, precum și prețuri minime medii pentru fiecare producător și pentru fiecare grup de producători.
- 13 În decizia în litigiu, Comisia a considerat că această înțelegere constituie o încălcare unică și continuă a articolului 81 alineatul (1) CE, a stabilit răspunderea pentru încălcare în special în sarcina Deltafina și a procesatorilor, a dispus ca aceste întreprinderi să înceteze imediat această încălcare, precum și să se abțină în viitor de la orice practică restrictivă având un obiect sau un efect identic ori echivalent și, în plus, a impus următoarele amenzi, și anume 108 000 euro în privința Taes, 1 822 500 de euro în privința WWTE, 2 592 000 de euro în privința Agroexpansión și 11 880 000 de euro în privința Deltafina.
- 14 Din decizia atacată rezultă de asemenea că cele trei societăți-mamă ale WWTE sunt răspunzătoare în solidar pentru plata amenzii aplicate acesteia din urmă, iar Dimon Inc. pentru plata amenzii aplicate Agroexpansión. În schimb, nu s-a stabilit în sarcina Intabex răspunderea pentru plata amenzii aplicate Agroexpansión și nici nu a fost reținută răspunderea solidară a Universal și a Universal Leaf în privința amenzilor aplicate Taes și Deltafina.

- 15 În ceea ce privește destinatarii deciziei în litigiu, în considerentele (375) și (376) ale acesteia, Comisia a precizat:
- „(375) În speță, trei dintre cei patru procesatori spanioli de tutun brut sunt controlați (în proporție de 100 % sau de 90 %) de multinaționale americane. Pe de altă parte, există numeroase elemente de fapt care confirmă prezumția potrivit căreia comportamentul Agroexpansión și al WWTE trebuie imputat societăților-mamă respective ale acestora. În acest caz, ambele societăți – societatea-mamă și filiala sa – trebuie considerate răspunzătoare în solidar pentru încălcările constatate în prezenta decizie.
- (376) [În schimb], după trimiterea comunicării privind obiecțiunile și ascultarea părților, a reieșit că probele din dosar nu puteau justifica o concluzie similară cu privire la participațiile Universal [...] și la cele ale Universal Leaf [...] în Taes și Deltafina. Astfel, [în afară] de legătura socia[lă] dintre societățile-mamă și filialele acestora, dosarul nu cuprinde nicio indicație a participării materiale a Universal [...] și a Universal Leaf la faptele examinate în prezenta decizie. În consecință, nu s-ar impune ca Universal și Universal Leaf să devină destinatari ale unei decizii din prezenta cauză. Aceeași concluzie ar fi aplicabilă *a fortiori* în cazul Intabex [...] întrucât participația sa de 100 % la Agroexpansión era pur financiară.”
- 16 În ceea ce privește în special WWTE, Comisia a făcut distincția între două perioade, având în vedere împrejurările menționate la punctele 5 și 6 ale prezentei hotărâri. Prima perioadă începe în anul 1995 și se termină la 4 mai 1998 (denumită în continuare „prima perioadă”), iar a doua perioadă este cuprinsă între 5 mai 1998 și data adoptării deciziei în litigiu (denumită în continuare „a doua perioadă”).
- 17 În ceea ce privește prima perioadă, în considerentele (391) și (392) ale deciziei în litigiu, Comisia a concluzionat, pe baza unei serii de elemente menționate mai ales în considerentele (388)-(390) ale acestei decizii, că WWTE era controlată în comun de SCC, prin intermediul SCTC și al TCLT, precum și de președintele WWTE și de familia acestuia, că SCC și/sau filialele sale au exercitat o influență efectivă asupra comportamentului WWTE și că SCC pusese în aplicare anumite mecanisme care, împreună, îi permiteau informarea cu privire la activitățile WWTE și, prin urmare, controlul efectiv al politicii comerciale a acesteia.
- 18 În ceea ce privește a doua perioadă, în considerentele (397) și (400) ale deciziei în litigiu, Comisia a concluzionat, pe baza unei serii de elemente menționate mai ales în considerentele (393)-(398) ale acestei decizii, că SCC, fie direct, fie prin intermediul SCTC și al TCLT, a deținut controlul exclusiv asupra WWTE, că argumentele invocate de SCC în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile nu justifică o concluzie diferită de această apreciere, că SCC și/sau filialele sale SCTC și TCLT au exercitat, așadar, o influență decisivă asupra politicii comerciale a WWTE și că, prin urmare, acestea trebuie să răspundă în solidar pentru practicile anticoncurențiale imputate.

## II – Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 19 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 21 ianuarie 2005, AOI, SCTC și TCLT au introdus o acțiune în anulare a deciziei în litigiu, în măsura în care le privește.
- 20 În susținerea acțiunii, AOI, SCTC și TCLT au invocat două motive. Primul motiv a fost întemeiat pe o încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE și a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269) și, cu titlu subsidiar, pe o motivare insuficientă a deciziei în litigiu. Prin intermediul celui de al doilea motiv, AOI, SCTC și TCLT au invocat o încălcare a principiului egalității de tratament.

- 21 După ce a decis să examineze împreună aceste două motive, Tribunalul a respins mai întâi ca neîntemeiat al doilea aspect al primului motiv, aspect care era întemeiat pe o motivare insuficientă a deciziei în litigiu.
- 22 În continuare, Tribunalul a respins al doilea motiv întemeiat pe o încălcare a principiului egalității de tratament, considerând că, pentru a stabili dacă se impunea să rețină răspunderea acestora pentru încălcarea săvârșită de filialele lor, Comisia aplicase aceleași principii tuturor societăților-mamă în cauză. În special, Tribunalul s-a pronunțat în sensul că decizia în litigiu nu evidențiază că această instituție tratase în mod diferit situația în care se aflau SCC și SCTC, pe de o parte, și situația în care se aflau Universal, Universal Leaf sau Intabex, pe de altă parte.
- 23 Această apreciere s-a întemeiat în special pe următoarele considerații, cuprinse la punctele 155-157 din hotărârea atacată:
- „155 [...] în ceea ce privește cazul particular în care o societate-mamă deține totalitatea capitalului filialei sale care a săvârșit o încălcare a normelor comunitare privind concurența, Comisia, din prudență, nu s-a întemeiat exclusiv pe prezumția consacrată prin jurisprudență [...] pentru a demonstra că societatea-mamă exercită efectiv o influență determinantă asupra politicii comerciale a filialei sale, ci a ținut seama și de alte elemente de fapt prin care se urmărește confirmarea exercitării influenței. Totuși, procedând astfel, Comisia nu a făcut decât să sporească standardul de probațiune necesar pentru a dovedi că acea condiție referitoare la exercitarea efectivă a unei influențe determinante era îndeplinită, [...]”
- 156 [...] în cazul în care, într-o cauză care are drept obiect o încălcare ce implică mai multe întreprinderi diferite, Comisia adoptă, în cadrul stabilit prin jurisprudență, o anumită metodă pentru a determina dacă se impune să se rețină atât răspunderea filialelor care au săvârșit în mod efectiv această încălcare, cât și cea a societăților-mamă ale acestora, cu excepția unor împrejurări speciale, Comisia trebuie să se întemeieze în acest scop pe aceleași criterii în cazul tuturor acestor întreprinderi.
- 157 Astfel, Comisia este obligată să respecte principiul egalității de tratament, care, potrivit unei jurisprudențe constante, impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv [...]”.
- 24 În ceea ce privește primul aspect al primului motiv, Tribunalul a constatat, în raport cu prima perioadă la punctul 194 din hotărârea atacată, iar în raport cu a doua perioadă la punctul 217 din aceasta, că, în mod corespunzător cerințelor legale, Comisia a stabilit că SCC și SCTC exercitau efectiv o influență decisivă asupra comportamentului WWTE.
- 25 În schimb, la punctele 195-197, precum și la punctele 218 și 219 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat, în privința primelor două perioade, că niciunul dintre elementele invocate de Comisie în decizia în litigiu nu permitea să se considere că TCLT exercita efectiv o influență decisivă asupra comportamentului WWTE și că, în consecință, Comisia nu avea temei să impute TCLT comportamentul ilicit al WWTE, nici să stabilească în sarcina TCLT răspunderea în solidar pentru plata amenzii.
- 26 În sfârșit, la punctul 218 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că Comisia nu se poate întemeia pe unica împrejurare că TCLT deținea cvasitotalitatea capitalului WWTE, deoarece TCLT ar fi fost astfel tratată în mod discriminatoriu în raport cu Intabex, cu Universal și cu Universal Leaf.

27 În sfârșit, la punctele 220-229 din hotărârea atacată, Tribunalul a înlăturat argumentele invocate de AOI, de SCTC și de TCLT pentru a demonstra că WWTE acționa în mod autonom pe piață în perioada săvârșirii încălcării. În consecință, Tribunalul a anulat decizia în litigiu, în măsura în care aceasta privește TCLT și a respins în rest acțiunea.

### III – Procedura în fața Curții și concluziile părților

28 Prin Ordonanța președintelui Curții din 14 septembrie 2011, cauzele C-628/10 P și C-14/11 P au fost conexe pentru buna desfășurare a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii.

29 Prin recursul formulat, AOI și SCTC solicită Curții:

- anularea hotărârii atacate și, în măsura în care le privește, a deciziei în litigiu;
- reducerea, în consecință, a amenzii aplicate prin această decizie și
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată aferente celor două proceduri de judecată.

30 În memoriul în răspuns la acest recurs, Comisia solicită respingerea acestuia și obligarea recurenților la plata cheltuielilor de judecată efectuate atât în prima instanță, cât și în recurs.

31 Prin recursul formulat, Comisia solicită Curții:

- anularea hotărârii atacate, în măsura în care prin aceasta se anulează decizia în litigiu în ceea ce privește TCLT;
- respingerea acțiunii introduse de aceasta din urmă la Tribunal și
- obligarea TCLT la plata cheltuielilor de judecată aferente celor două proceduri de judecată.

32 În memoriul în răspuns la acest recurs, AOI, SCTC și TCLT solicită respingerea recursului, precum și obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată efectuate atât în prima instanță, cât și în recurs.

### IV – Cu privire la recursuri

33 Trebuie analizat, în primul rând, recursul introdus de Comisie.

#### *A – Cu privire la recursul Comisiei*

34 În susținerea recursului formulat, Comisia invocă patru motive. Primul și al patrulea motiv sunt întemeiate pe aplicarea eronată a principiului egalității de tratament. Prin intermediul celui de al doilea motiv, Comisia invocă o eroare de drept în stabilirea criteriului juridic care definește răspunderea societăților-mamă. Prin intermediul celui de al treilea motiv, Comisia susține că Tribunalul a săvârșit o încălcare a dreptului la o procedură contradictorie și că a reținut o interpretare eronată a obligației de motivare.

35 Trebuie analizate împreună primul și al doilea motiv.

## 1. Cu privire la primul și la al doilea motiv

## a) Argumentele părților

- 36 Prin intermediul primului motiv, Comisia susține, în primul rând, că Tribunalul nu a respectat faptul că principiul egalității de tratament trebuie conciliat cu principiul legalității, astfel încât nimeni să nu poată invoca, în beneficiul său, o nelegalitate săvârșită în favoarea altuia. Prin urmare, din moment ce o întreprindere a încălcat articolul 81 CE, aceasta nu poate fi exonerată de o sancțiune pentru motivul că nu a fost aplicată nicio amendă altor întreprinderi care se aflau în situații similare.
- 37 În al doilea rând, Comisia arată că a invocat aceste argumente în fața Tribunalului și consideră că hotărârea atacată, din moment ce nu le menționează, este viciată de nemotivare.
- 38 În al treilea rând, Comisia arată că, în calitate de societate-mamă care deține cvasitotalitatea capitalului WWTE, se putea prezuma că TCLT exercitase asupra acestei societăți o influență decisivă, fără ca Tribunalul să fi constatat că TCLT a respins această prezumție și fără ca această societate să fi încercat să procedeze într-un asemenea mod.
- 39 În al patrulea rând, Comisia susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept considerând că TCLT ar trebui exonerată de orice răspundere din cauză că nu s-a stabilit răspunderea în sarcina altor societăți care se aflau în situații pretins similare. În special, în opinia Comisiei, considerentul (384) al deciziei în litigiu, la care Tribunalul face trimitere, are semnificația că aplicarea principiului egalității de tratament presupune că societățile se află într-o situație similară, împrejurare care nu se regăsește în speță.
- 40 Prin intermediul celui de al doilea motiv, Comisia susține că, întrucât a considerat că împrejurarea de a fi apreciat în privința anumitor întreprinderi că exercitarea efectivă a unei influențe decisive era întemeiată pe un „temei dublu”, iar nu exclusiv pe prezumția consacrată de jurisprudență, în sensul că este obligatorie pentru toți destinatarii deciziei în litigiu, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept. Singurul criteriu aplicabil ar fi cel stabilit de jurisprudență, Comisia neavând posibilitatea nici să mărească standardul de probațiune necesar în materie, nici să îl impună Tribunalului, printr-o asemenea abordare, în analiza sa juridică.
- 41 Prin urmare, atunci când este îndeplinit criteriul juridic stabilit de jurisprudență, potrivit Comisiei, nu are importanță aspectul dacă a furnizat sau nu a furnizat indicii suplimentare pentru a întări, printr-o măsură de precauție, concluzia la care a ajuns, întrucât, în orice ipoteză, aceste indicii nu se transformă într-un criteriu juridic constrângător pentru aprecierea exercitării efective a unei influențe decisive a societății-mamă asupra comportamentului filialei sale.

## b) Aprecierea Curții

- 42 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de întreprindere desemnează orice entitate care exercită o activitate economică, independent de statutul juridic al acestei entități și de modul său de finanțare. Această noțiune trebuie să fie înțeleasă în sensul că desemnează o unitate economică, chiar dacă din punct de vedere juridic această unitate economică este constituită din mai multe persoane fizice sau juridice. În cazul în care o astfel de entitate economică încalcă normele de concurență, răspunderea pentru această încălcare revine entității respective, potrivit principiului răspunderii personale (Hotărârea din 20 ianuarie 2011, General Química și alții/Comisia, C-90/09 P, Rep., p. I-1, punctele 34-36 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 29 septembrie 2011, Elf Aquitaine/Comisia, C-521/09 P, Rep., p. I-8947, punctul 53).
- 43 În special, comportamentul unei filiale poate fi imputat societății-mamă îndeosebi atunci când, deși are personalitate juridică distinctă, această filială nu își decide în mod autonom comportamentul pe piață, ci aplică, în esență, instrucțiunile care îi sunt date de societatea-mamă, având în vedere, mai ales,

legăturile organizatorice, economice și juridice care unesc cele două entități juridice (Hotărârea din 10 septembrie 2009, Akzo Nobel și alții/Comisia, C-97/08 P, Rep., p. I-8237, punctul 58, Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, citată anterior, punctul 54, precum și Hotărârea din 29 septembrie 2011, Arkema/Comisia, C-520/09 P, Rep., p. I-8901, punctul 38).

- 44 Astfel, într-un asemenea caz, întrucât societatea-mamă și filiala sa fac parte din aceeași unitate economică și, în acest mod, formează o singură întreprindere în sensul articolului 81 CE, Comisia poate să adreseze societății-mamă o decizie prin care să impună amenzi, fără să fie necesară stabilirea implicării personale a acesteia din urmă în încălcare (a se vedea Hotărârile citate anterior, Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 59, General Química și alții/Comisia, punctul 38, precum și Elf Aquitaine/Comisia, punctul 55).
- 45 Pentru a determina dacă o filială își stabilește în mod autonom comportamentul pe piață, în principiu, Comisia trebuie să ia în considerare ansamblul elementelor relevante referitoare la legăturile economice, organizatorice și juridice care unesc această filială de societatea-mamă, legături care pot varia în funcție de fiecare caz în parte și, în consecință, nu pot face obiectul unei enumerări exhaustive (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior, Akzo Nobel și alții/Comisia, punctele 73 și 74, și Elf Aquitaine/Comisia, punctul 58).
- 46 Curtea a precizat că, în cazul particular în care o societate-mamă deține integral capitalul filialei sale care a săvârșit o încălcare a normelor de concurență ale Uniunii, pe de o parte, această societate-mamă poate exercita o influență decisivă asupra comportamentului acestei filiale și, pe de altă parte, există o prezumție relativă potrivit căreia societatea-mamă respectivă exercită în mod efectiv o asemenea influență (Hotărârea din 29 martie 2011, ArcelorMittal Luxembourg/Comisia și Comisia/ArcelorMittal Luxembourg și alții, C-201/09 P și C-216/09 P, Rep., p. I-2239, punctul 97, și Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, citată anterior, punctul 56).
- 47 În aceste condiții, este suficient să se dovedească de către Comisie că întregul capital al unei filiale este deținut de societatea sa mamă pentru a prezuma că aceasta din urmă exercită o influență decisivă asupra politicii comerciale a filialei respective. Prin urmare, Comisia va fi în măsură să considere societatea-mamă răspunzătoare în solidar pentru plata amenzii aplicate filialei sale, cu excepția cazului în care societatea-mamă, căreia îi revine obligația de a răsturna această prezumție, prezintă elemente de probă suficiente de natură să demonstreze că filiala sa se comportă în mod autonom pe piață (Hotărârile citate anterior, Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 61, Elf Aquitaine/Comisia, punctul 57, precum și Arkema/Comisia, punctul 41).
- 48 Cu titlu introductiv, trebuie subliniat că prezumția consacrată de jurisprudența menționată la punctele 46 și 47 din prezenta hotărâre este relativă.
- 49 În plus, această jurisprudență nu presupune obligația Comisiei de a se întemeia exclusiv pe prezumția respectivă. Astfel, nimic nu împiedică această instituție să dovedească exercitarea efectivă de către o societate-mamă a unei influențe decisive asupra filialei sale prin alte elemente de probă sau printr-o coroborare a unor asemenea elemente cu prezumția respectivă.
- 50 În speță, astfel cum Tribunalul a constatat la punctele 134-147 din hotărârea atacată, din decizia în litigiu reiese, aspect confirmat de Comisie în cursul procedurii în primă instanță, că, în vederea aprecierii exercitării efective de către societățile-mamă a unei influențe decisive asupra filialelor lor, această instituție luase decizia să stabilească răspunderea în sarcina societăților-mamă numai atunci când elemente de probă confirmau prezumția exercitării efective a unei influențe decisive asupra filialelor, care decurge din controlul asupra întregului capital al acestora de către societățile-mamă (metodă cunoscută sub numele „temei dublu”) și că, prin urmare, Comisia renunțase să se limiteze numai la aplicarea prezumției unui influențe decisive.



- 51 În plus, este cert că această abordare era motivată de faptul că, în adoptarea deciziei în litigiu, Comisia avea îndoieli, având în vedere jurisprudența din acea perioadă, cu privire la problema dacă controlul exercitat de o societate-mamă asupra întregului capital al filialei sale permitea, în mod individual, funcționarea prezumției, chiar dacă aceasta nu fusese răsturnată, și dacă acest control era astfel suficient pentru a demonstra exercitarea efectivă a unei influențe decisive de către o societate-mamă asupra filialei sale.
- 52 În consecință, se impune constatarea, pe de o parte, că, pentru a stabili răspunderea societăților-mamă în cauză, Comisia a ales să adopte în mod întemeiat una dintre metodele pe care, având în vedere constatarea efectuată la punctul 49 din prezenta hotărâre, îi este permis să se bazeze în mod legal pentru a analiza existența unei asemenea influențe decisive.
- 53 Pe de altă parte, la punctul 155 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că prin alegerea acestei metode, pentru a aprecia imputabilitatea înțelegerii în discuție societăților-mamă, însăși Comisia și-a impus o sarcină a probei exercitării efective a unei influențe decisive mai constrângătoare decât cea care ar fi trebuit să fie considerată, în principiu, suficientă, având în vedere jurisprudența amintită la punctele 46 și 47 din prezenta hotărâre.
- 54 Or, la punctele 195-197, precum și la punctele 218 și 219 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că niciunul dintre elementele de probă cuprinse în decizia în litigiu nu putea să confirme prezumția exercitării efective de către TCLT a unei influențe decisive asupra WWTE și că lipsa unor asemenea elemente determinase Comisia, conform metodei alese, să nu rețină răspunderea societăților-mamă Intabex, Universal și Universal Leaf.
- 55 Pe baza acestor constatări, Tribunalul s-a pronunțat în sensul că Comisia nu putea să stabilească în sarcina TCLT răspunderea solidară pentru plata amenzii în discuție fără ca TCLT să fie tratată în mod discriminatoriu în raport cu Intabex, precum și în raport cu Universal și cu Universal Leaf.
- 56 Trebuie subliniat că, în recursul formulat, Comisia nu pune în discuție aceste constatări. Prin urmare, Comisia nu contestă că a aplicat metoda aleasă, și anume cea a temeiului dublu, tuturor societăților-mamă ale căror filiale participaseră la înțelegerea în discuție, cu excepția TCLT, pentru care criteriile pe care se întemeiază această metodă nu erau reunite în decizia în litigiu. Rezultă că răspunderea acestei societăți a fost reținută de Comisie numai pe unicul temei al prezumției în discuție.
- 57 Or, la punctele 156 și 157 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că principiul egalității de tratament impune ca, în cazul în care Comisia adoptă o metodă precum cea în speță pentru a stabili dacă este necesar să se rețină răspunderea societăților-mamă ale căror filiale au participat la aceeași înțelegere, în lipsa unor împrejurări specifice, aceasta trebuie să se întemeieze pe aceleași criterii în cazul tuturor societăților-mamă respective.
- 58 În această privință, dintr-o jurisprudență constantă a Curții rezultă că, în ceea ce privește stabilirea cuantumului amenzii, prin aplicarea unor metode de calcul diferite nu se poate opera o discriminare între întreprinderile care au participat la un acord sau la o practică concertată contrară articolului 81 alineatul (1) CE (a se vedea în acest sens Hotărârile din 16 noiembrie 2000, Weig/Comisia, C-280/98 P, Rec., p. I-9757, punctele 63-68, și Sarrió/Comisia, C-291/98 P, Rec., p. I-9991, punctele 97-100).
- 59 Or, din moment ce stabilirea răspunderii în sarcina societății-mamă pentru o încălcare săvârșită de o filială poate avea, în conformitate cu metoda de calcul adoptată de Comisie, un efect important asupra cuantumului amenzii care poate fi aplicată în solidar acestor societăți, Tribunalul a statuat în mod întemeiat la punctul 156 din hotărârea atacată că aceeași logică se aplică atunci când Comisia adoptă, în cazul unei înțelegeri și în cadrul determinat de jurisprudență, o metodă specifică pentru stabilirea răspunderii societăților-mamă în cauză pentru încălcările săvârșite de filialele lor.

- 60 În ceea ce privește prezenta cauză, trebuie să se precizeze că, în mod contrar susținerilor Comisiei, aprecierea Tribunalului se întemeiază nu pe similitudinea situațiilor de fapt în care se aflau TCLT, pe de o parte, și Intabex, Universal și Universal Leaf, pe de altă parte, ci pe gradul de comparare a situațiilor în care se aflau societățile respective în raport atât cu standardul de probațiune pe care Comisia considera că trebuie să îl impună pentru înțelegerea în discuție pentru a stabili existența exercitării efective a unei influențe decisive a societăților-mamă asupra filialelor lor, cât și cu elementele de probă cuprinse în decizia în litigiu.
- 61 În consecință, Tribunalul a constatat în mod întemeiat existența unei diferențe de tratament care l-a determinat să anuleze în parte decizia în litigiu.
- 62 Această constatare nu este repusă în discuție de cerințele principiului legalității, spre deosebire de cele susținute de Comisie.
- 63 Astfel, după cum arată avocatul general la punctul 64 din concluzii, întrucât Comisia a adoptat o metodă compatibilă cu jurisprudența Curții referitoare la influența decisivă, nu este posibil să fi fost săvârșită nicio nelegalitate de către Comisie, astfel încât principiul legalității nu putea înlătura, în speță, obligația Comisiei de a respecta principiul egalității de tratament.
- 64 În sfârșit, în ceea ce privește pretinsa nemotivare a hotărârii atacate, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, obligația de motivare a hotărârilor, care revine Tribunalului în temeiul articolului 36 și al articolului 53 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, nu îi impune să prezinte o motivare care să urmeze în mod exhaustiv și unul câte unul toate argumentele prezentate de părțile în litigiu. Prin urmare, motivarea poate fi implicită, cu condiția de a permite persoanelor interesate să cunoască motivele pe care se întemeiază hotărârea atacată, iar Curții, să dispună de elemente suficiente pentru a-și exercita controlul în cadrul unui recurs (Hotărârea din 16 decembrie 2010, *AceaElectrabel Produzione/Comisia*, C-480/09 P, Rep., p. I-13355, punctul 77 și jurisprudența citată).
- 65 În speță, pe de o parte, din cuprinsul punctului 113 din hotărârea atacată reiese că Tribunalul a expus argumentația prezentată de Comisie în primă instanță. Pe de altă parte, din cuprinsul punctelor 156 și 157 și, respectiv, al punctelor 218 și 219 din hotărârea atacată reiese că Tribunalul a respins implicit această argumentație. Astfel, Tribunalul a considerat că, întrucât Comisia a adoptat o metodă compatibilă cu jurisprudența referitoare la influența decisivă, Comisia nu săvârșise nicio nelegalitate, astfel încât principiul legalității nu putea înlătura, în speță, obligația Comisiei de a respecta principiul egalității de tratament.
- 66 În plus, întrucât aceste puncte din hotărârea atacată permit persoanelor interesate să ia cunoștință de motivele pe care aceasta se întemeiază, iar Curții să dețină elemente suficiente pentru a-și exercita controlul în cadrul prezentului recurs, hotărârea atacată nu este viciată de nemotivare, contrar celor susținute de Comisie.
- 67 În aceste condiții, primul și al doilea motiv invocate de Comisie în susținerea recursului trebuie înlăturate.

2. Cu privire la al treilea motiv de recurs al Comisiei, întemeiat pe o încălcare a dreptului la o procedură contradictorie și pe o interpretare eronată a obligației de motivare

a) Argumentele părților

- 68 Comisia susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a considerat la punctul 196 din hotărârea atacată că Comisia nu avea dreptul să se întemeieze pe diferențele factuale existente între situația în care se aflau, pe de o parte, TCLT și, pe de altă parte, Intabex și Universal, întrucât acestea nu erau menționate în decizia în litigiu. Astfel, Comisia apreciază că a explicat aceste diferențe în memoriul în răspuns depus la Tribunal.

- 69 Considerând că obligația de motivare nu impune motivarea faptului că actul în discuție nu a fost adresat anumitor terți, Comisia apreciază că nu avea obligația să explice, în decizia în litigiu, motivele care o determinaseră să nu o adreseze Intabex și Universal, nici să justifice în această decizie motivul pentru care aceste societăți au fost tratate într-un mod pretins diferit.
- 70 Comisia subliniază că TCLT nici nu a invocat încălcarea principiului egalității de tratament în procedura administrativă, nici nu a susținut în cursul acesteia că interesul pe care îl avea în WWTE era de natură pur financiară. În consecință, Comisia ar fi putut să respingă argumentul întemeiat pe o pretinsă discriminare, pentru prima dată, numai în memoriul său în răspuns prezentat la Tribunal.
- 71 În aceste condiții, abordarea reținută de Tribunal ar fi împiedicat Comisia să se apere împotriva unei afirmații privind discriminarea. Or, Comisia consideră că are dreptul să se întemeieze pe orice element pe care îl apreciază ca fiind necesar în apărarea sa atunci când un argument este invocat pentru prima dată în fața Tribunalului. În special, potrivit jurisprudenței, Comisia nu ar avea obligația să expună în deciziile sale toate argumentele pe care le-ar putea invoca în continuare pentru a se opune motivelor de nelegalitate invocate împotriva actelor sale.

#### b) Aprecierea Curții

- 72 Trebuie amintit că motivarea impusă la articolul 296 TFUE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar instanței competente, să își exercite controlul (Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, citată anterior, punctul 147).
- 73 Astfel, în cadrul deciziilor individuale, dintr-o jurisprudență constantă a Curții reiese că obligația de a motiva o decizie individuală are ca scop, în afară de a permite un control judiciar, să furnizeze persoanei interesate indicații suficiente pentru a ști dacă decizia prezintă eventuale vicii care să permită să se conteste validitatea (Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, citată anterior, punctul 148).
- 74 Prin urmare, în principiu, motivarea trebuie comunicată persoanei interesate în același timp cu decizia cauzatoare de prejudiciu. Lipsa motivării nu poate fi remediată prin faptul că persoana interesată află care este motivarea deciziei în cursul procedurii în fața instanțelor Uniunii (Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, citată anterior, punctul 149 și jurisprudența citată).
- 75 În special, atunci când o decizie de aplicare a normelor Uniunii din materia dreptului concurenței privește o pluralitate de destinatari și se referă la imputabilitatea încălcării, aceasta trebuie să cuprindă o motivare suficientă în raport cu fiecare dintre destinatari, în special cu aceia dintre destinatarii în sarcina cărora, potrivit deciziei respective, se stabilește răspunderea pentru această încălcare. Astfel, în privința unei societăți-mamă considerate răspunzătoare pentru comportamentul ilicit al filialei sale, o asemenea decizie trebuie, în principiu, să cuprindă o prezentare detaliată a motivelor de natură să justifice imputabilitatea încălcării societății respective.
- 76 În speță, trebuie amintit că Tribunalul a constatat, mai întâi, că, astfel cum rezultă din decizia în litigiu, Comisia luase decizia de a reține răspunderea fiecăreia dintre societățile-mamă în cauză numai dacă elemente de probă suficiente coroborau în fiecare caz individual prezumția exercitării efective a unei influențe decisive care să decurgă din deținerea întregului capital al fiecăreia dintre filiale, apoi că, în privința TCLT, această decizie nu face nicio referire la niciun element de probă care să confirme această prezumție și, în sfârșit, că lipsa unor asemenea elemente a determinat Comisia să nu rețină răspunderea societăților-mamă Intabex, Universal și Universal Leaf.

- 77 Astfel, prin faptul că la punctul 196 din hotărârea atacată a statuat că o împrejurare invocată de Comisie pentru prima dată în memoriul său în răspuns la Tribunal nu poate fi luată în considerare, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept.
- 78 În plus, prin această aplicare a jurisprudenței pertinente, Tribunalul nu a impus Comisiei nicio obligație de a motiva faptul că decizia în litigiu nu a fost adresată unor anumiți terți și nici de a prezenta orice argument pertinent pe care era posibil să îl invoce. Astfel, la punctul 195 din hotărârea atacată, Tribunalul s-a limitat, în esență, să constate o nemotivare a deciziei în litigiu în raport cu criteriile pe care însăși Comisia și le impusese, precum și, la punctul 196 din hotărârea atacată, imposibilitatea pentru Comisie de a remedia în cursul judecării o asemenea nemotivare.
- 79 Astfel, în mod întemeiat, Tribunalul s-a pronunțat în sensul că dreptul la apărare al Comisiei nu se extinde la posibilitatea acesteia de a apăra legalitatea deciziei în litigiu împotriva afirmațiilor privind discriminarea prin furnizarea, în cursul judecării, a unor elemente de probă prin care se urmărește să se dovedească răspunderea unei societăți-mamă, dar care nu sunt cuprinse în această decizie.
- 80 În consecință, al treilea motiv invocat de Comisie în susținerea recursului trebuie înlăturat.

3. Cu privire la al patrulea motiv de recurs al Comisiei, întemeiat pe o aplicare eronată a principiului egalității de tratament

a) Argumentele părților

- 81 Comisia consideră că, spre deosebire de constatările Tribunalului, situațiile de fapt în care se aflau Universal și Intabex, pe de o parte, și TCLT, pe de altă parte, nu sunt identice, astfel încât nu era posibilă constatarea niciunei încălcări a principiului egalității de tratament.
- 82 Pe de o parte, Comisia amintește că, spre deosebire de Intabex, TCLT era nu o societate intermediară de natură pur financiară, ci principala clientă a WWTE. Or, această împrejurare ar justifica atât recurgerea la prezumția exercitării efective a unei influențe decisive, cât și constatarea potrivit căreia aceasta nu a fost răsturnată de TCLT.
- 83 Pe de altă parte, Comisia susține că în hotărârea atacată nu sunt menționate motivele care au determinat Tribunalul să considere că Universal se afla în aceeași situație ca cea în care se afla TCLT. Or, prin faptul că Tribunalul nu a răspuns la justificările invocate de Comisie pentru a face diferența între situația în care se afla TCLT de situația în care se afla Universal, hotărârea atacată ar fi viciată de nemotivare.

b) Aprecierea Curții

- 84 Din articolul 256 TFUE și din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție rezultă că Tribunalul este singurul competent, pe de o parte, să constate faptele, cu excepția cazului în care inexactitatea materială a constatărilor sale ar rezulta din înscrisurile aflate la dosar care i-au fost prezentate, și, pe de altă parte, să aprecieze aceste fapte. Odată ce Tribunalul a constatat sau a apreciat faptele, Curtea este competentă, în temeiul articolului 256 TFUE, să exercite un control asupra calificării juridice a acestor fapte și asupra consecințelor juridice care au fost stabilite de Tribunal pe baza acestora (Hotărârea din 6 aprilie 2006, General Motors/Comisia, C-551/03 P, Rec., p. I-3173, punctul 51, și Hotărârea din 29 martie 2011, ThyssenKrupp Nirosta/Comisia, C-352/09 P, Rep., p. I-2359, punctul 179).

- 85 Curtea a precizat de asemenea că aprecierea faptelor nu constituie, sub rezerva cazului denaturării elementelor de probă prezentate în fața Tribunalului, o problemă de drept supusă, ca atare, controlului Curții (Hotărârea din 18 mai 2006, Archer Daniels Midland și Archer Daniels Midland Ingredients/Comisia, C-397/03 P, Rec., p. I-4429, punctul 85, precum și Hotărârea ThyssenKrupp Nirosta/Comisia, citată anterior, punctul 180).
- 86 Or, în speță se impune constatarea că, prin argumentația referitoare la lipsa de identitate a situațiilor de fapt în care se aflau Universal și Intabex, pe de o parte, și TCLT, pe de altă parte, Comisia solicită Curții să verifice aprecieri de natură factuală efectuate de Tribunal.
- 87 În plus, astfel cum s-a arătat la punctul 60 din prezenta hotărâre, aprecierea Tribunalului este întemeiată nu pe o comparare a situațiilor de fapt în care se aflau societățile respective, ci pe gradul de comparare a situației acestora în raport cu standardul de probațiune pe care Comisia a apreciat că trebuie să îl impună elementelor de probă cuprinse în decizia în litigiu.
- 88 Pe de altă parte, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 134 din concluzii, critica întemeiată pe o pretinsă nemotivare în ceea ce privește gradul de comparare a situațiilor în care se aflau atât TCLT, cât și Universal este inoperantă, întrucât hotărârea atacată prezintă corespunzător cerințelor legale motivele care au determinat Tribunalul să considere că TCLT și Intabex se aflau într-o situație similară. Astfel, din moment ce a statuat că, în lipsa unei justificări, Comisia tratase TCLT și Intabex în mod diferit, Tribunalul a stabilit deja, corespunzător cerințelor legale, existența inegalității de tratament pe care a reținut-o.
- 89 În aceste condiții, al patrulea motiv invocat de Comisie în susținerea recursului pe care l-a formulat nu poate fi primit și, prin urmare, recursul trebuie respins în întregime.

*B – Cu privire la recursul formulat de AOI și de SCTC*

- 90 În susținerea recursului formulat, AOI și SCTC invocă trei motive, întemeiate pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE și a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, pe încălcarea articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, precum și a dreptului la apărare și, respectiv, pe încălcarea articolului 20 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „Carta”), care consacră principiul egalității de tratament. În cazul anulării, AOI și SCTC solicită o reducere a amenzii care le-a fost aplicată.

1. Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 81 alineatul (1) CE și a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003

- 91 Primul motiv cuprinde două aspecte, primul aspect fiind întemeiat pe împrejurarea că, în prima perioadă, și anume înainte de 5 mai 1998, societățile-mamă ale WWTE nu erau în măsură să exercite o influență decisivă asupra filialei lor, iar al doilea aspect fiind întemeiat pe faptul că hotărârea atacată privează AOI și SCTC de anumite drepturi fundamentale de care dispun.

a) Cu privire la primul aspect al primului motiv, întemeiat pe lipsa unei influențe decisive a SCC și a SCTC asupra WWTE

i) Argumentele părților

- 92 În primul rând, AOI și SCTC critică Tribunalul pentru că a confirmat că în prima perioadă ele erau în măsură să exercite o influență decisivă asupra comportamentului WWTE. În acea perioadă, SCC ar fi deținut, prin intermediul TCLT, numai 66 % din capitalul WWTE. Or, deciziile adunării generale a acestei din urmă societăți puteau fi adoptate numai cu o majoritate care reprezenta 75 % din capitalul social.

- 93 AOI și SCTC consideră că, deși noțiunea de influență decisivă în sensul Regulamentului (CE) nr. 139/2004 al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi (JO L 24, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 201) este o noțiune negativă care ar fi, așadar, evidențiată atunci când un acționar deține o putere de blocaj, o asemenea noțiune nu permite să se stabilească răspunderile potrivit articolului 81 alineatul (1) CE, dispoziție care ar presupune ca stabilirea răspunderii să intervină numai ca urmare a unor acțiuni pozitive desfășurate de societatea-mamă față de filialele sale.
- 94 Pe de altă parte, AOI și SCTC critică Tribunalul pentru faptul că a declarat că, deși acestea exercitau efectiv o influență decisivă asupra comportamentului WWTE, o asemenea împrejurare ar presupune în mod obligatoriu că erau în măsură să exercite o asemenea influență. Astfel, aceste două criterii, și anume, pe de o parte, criteriul capacității de a exercita o influență decisivă și, pe de altă parte, criteriul exercitării efective a unei asemenea influențe ar fi independente unul de celălalt.
- 95 AOI și SCTC subliniază că dovezile furnizate de Comisie au demonstrat nu că SCC a dat instrucțiuni WWTE, ci numai faptul că SCC era informată cu privire la practicile în discuție. Or, această unică informație nu ar dovedi că SCC a exercitat sau putea exercita o influență decisivă asupra comportamentului WWTE.
- 96 În sfârșit, AOI și SCTC apreciază că, în lipsa unei constatări a răspunderii solidare a TCLT, controlul indirect și negativ exercitat asupra WWTE de către SCC nu era suficient pentru a stabili în sarcina acesteia răspunderea pentru comportamentul WWTE.
- 97 În al doilea rând, AOI și SCTC susțin că Tribunalul a aplicat în mod eronat noțiunea de întreprindere unică. În opinia acestora, deși legăturile economice, organizatorice și juridice uneau WWTE, SCC și acționarul minoritar, întreprinderea unică trebuia să le includă pe toate. Întrucât, în cursul primei perioade, SCC nu a putut să exercite în mod individual o influență decisivă asupra WWTE, doar aceasta din urmă și SCC nu ar putea fi considerate o unitate economică unică.
- 98 AOI și SCTC precizează că Comisia nu a amintit influența pe care acționarul minoritar putea sau nu putea să o exercite și că, în privința acestuia, Tribunalul nu a verificat dacă era în măsură să influențeze WWTE. Prin urmare, nicio împrejurare nu ar justifica stabilirea răspunderii exclusive în sarcina SCC pentru comportamentul WWTE.
- 99 Comisia solicită respingerea primului aspect al primului motiv. În special, aceasta susține că argumentul invocat de AOI și de SCTC, potrivit căruia, în cazul unui control comun, răspunderea pentru o încălcare săvârșită de filială trebuie stabilită în sarcina celor doi acționari care exercită controlul în comun, nu a fost invocat în primă instanță și, prin urmare, consideră că acest argument este inadmisibil.

## ii) Aprecierea Curții

- 100 Cu titlu introductiv, inadmisibilitatea invocată de Comisie referitoare la argumentul invocat de AOI și de SCTC, întemeiat pe aplicarea eronată a noțiunii de întreprindere unică, trebuie înlăturată, de vreme ce acest argument poate fi considerat o dezvoltare a argumentului prezentat anterior în fața Tribunalului și care este menționat la punctele 56 și 57 din hotărârea atacată.
- 101 Cu privire la fond, Curtea s-a pronunțat deja în sensul că exercitarea unui control comun de două societăți-mamă independente una de cealaltă asupra filialei lor nu se opune, în principiu, constatării de către Comisie a existenței unei unități economice între una dintre aceste societăți-mamă și filiala în discuție și că această constatare se aplică chiar dacă societatea-mamă respectivă deține o parte din capitalul filialei sale mai mică decât partea deținută de cealaltă societate-mamă (a se vedea în acest

sens Hotărârea AceaElectrabel Produzione/Comisia, citată anterior, punctul 64). Așa fiind, cu atât mai mult o societate-mamă și filiala sa, care la rândul său este societatea-mamă a filialei care a săvârșit încălcarea, pot fi considerate ca reprezentând o unitate economică cu această din urmă societate.

- 102 În plus, astfel cum s-a amintit la punctele 42-44 din prezenta hotărâre, Comisia poate să adreseze o decizie prin care să impună amenzi societății-mamă a unei filiale care a participat la o încălcare a articolului 81 CE, fără a fi necesară stabilirea implicării personale a acestei societăți-mamă în încălcare, cu condiția de a exercita efectiv o influență decisivă asupra politicii comerciale a acestei filiale.
- 103 În consecință, simpla împrejurare că în perioada în discuție SCC și SCTC exercitau doar un control comun asupra WWTE nu se opune constatării existenței unei unități economice între aceste societăți, cu condiția dovedirii exercitării efective de către SCC și SCTC a unei influențe decisive asupra politicii comerciale a WWTE.
- 104 În această privință, trebuie amintit că la punctele 172-193 din hotărârea atacată Tribunalul a examinat în detaliu elementele de probă pe care s-a întemeiat Comisia înainte de a concluziona, la punctul 194 din aceeași hotărâre, că aceste elemente dovedesc în mod corespunzător cerințelor legale exercitarea efectivă a unei asemenea influențe decisive.
- 105 Având în vedere mai ales elementele examinate la punctele 182-186 din hotărârea atacată, care privesc influența exercitată de SCTC asupra WWTE, considerațiile cuprinse la punctele 172-194 ale hotărârii atacate, pe de o parte, nu sunt viciate de nicio eroare de drept și, pe de altă parte, au putut în mod întemeiat să determine Tribunalul, contrar celor susținute de AOI și de SCTC, să constate exercitarea efectivă a unei asemenea influențe decisive.
- 106 Având în vedere cele de mai sus, primul aspect al primului motiv al recursului introdus de AOI și de SCTC trebuie înlăturat.

b) Cu privire la al doilea aspect al primului motiv, întemeiat pe o încălcare a drepturilor fundamentale

i) Argumentele părților

- 107 AOI și SCTC consideră că hotărârea atacată le încalcă anumite drepturi fundamentale, și anume dreptul la prezumția de nevinovăție și principiile legalității și caracterului personal al infracțiunilor și pedepselor, prevăzute la articolele 48 și 49 din Cartă. În opinia recurenților, în speță, intrarea în vigoare a Cartei are efect, principiile menționate având de acum înainte aceeași valoare ca dreptul primar.
- 108 AOI și SCTC susțin că, în conformitate cu aceste drepturi fundamentale, prezumția de vinovăție este, în principiu, interzisă și trebuie admisă numai în împrejurări excepționale. Or, Tribunalul ar fi aplicat prezumția exercitării efective a unei influențe decisive rezultate din deținerea integrală a acțiunilor unei filiale fără ca, în speță, să fi existat împrejurări excepționale. În plus, amenzile care le-au fost aplicate ar fi substanțiale, iar nu minime.
- 109 Comisia consideră că al doilea aspect al primului motiv invocat în susținerea recursului este inadmisibil, arătând în special că acesta se întemeiază pe argumente noi.

ii) Aprecierea Curții

- 110 Astfel cum Comisia arată în mod întemeiat, AOI și SCTC nu au invocat în cererea lor introductivă în primă instanță argumentele prezentate în cadrul celui de al doilea aspect al primului motiv de recurs.

111 Or, reiese dintr-o jurisprudență constantă că a permite unei părți să invoce pentru prima dată în fața Curții un motiv pe care nu l-a invocat în fața Tribunalului ar echivala cu a-i permite să sesizeze Curtea cu un litigiu mai extins decât cel cu care a fost investit Tribunalul. În cadrul unui recurs, competența Curții se limitează, în principiu, la analiza aprecierii realizate de Tribunal în privința motivelor dezbătute în fața acestuia (Hotărârea AceaElectrabel Produzione/Comisia, citată anterior, punctul 113 și jurisprudența citată).

112 În consecință, al doilea aspect al primului motiv trebuie înlăturat ca inadmisibil.

113 În orice caz, argumentația rezumată la punctul 108 din prezenta hotărâre este lipsită de orice temei, având în vedere jurisprudența amintită la punctele 46 și 47 din prezenta hotărâre.

114 Prin urmare, primul motiv trebuie respins în totalitate.

2. Cu privire la al doilea motiv de recurs formulat de AOI și de SCTC, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare, precum și a articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului

#### a) Argumentele părților

115 În primul rând, AOI și SCTC susțin că Tribunalul a încălcat dreptul la apărare preluând, cu încălcarea articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul său de procedură, un nou argument prezentat de Comisie în răspunsul la o întrebare scrisă adresată de Tribunal.

116 Astfel, în răspunsul respectiv, Comisia ar fi revenit asupra declarațiilor sale anterioare potrivit cărora, în cadrul procedurii administrative, Universal și Universal Leaf reușiseră să răstoarne prezumția exercitării efective a unei influențe decisive decurgând din deținerea integrală a acțiunilor Deltafina și ar fi afirmat, pentru prima dată, că optase să nu se întemeieze exclusiv pe această prezumție, ci să stabilească răspunderea pe un temei dublu, luând deopotrivă în considerare elemente de probă suplimentare cu privire la care a afirmat că lipseau în cazul societăților-mamă Universal și Universal Leaf. Or, în înscrisurile lor, AOI și SCTC nu ar fi avut posibilitatea să răspundă la argumentul întemeiat pe acest temei dublu.

117 În al doilea rând, AOI și SCTC subliniază că, potrivit unei jurisprudențe constante, Comisia are obligația să urmeze raționamentul cuprins în decizia în litigiu și nu o poate justifica *a posteriori* în fața instanței Uniunii. Or, *a fortiori*, o asemenea cerință s-ar aplica Tribunalului.

118 AOI și SCTC arată că în considerentele (371)-(373) ale deciziei în litigiu nu este cuprinsă nicio trimitere la criteriul temeiului dublu reținut de Tribunal. Așadar, Tribunalul ar fi stabilit metoda pretins aplicată de Comisie deducând-o ulterior din contextul acestei decizii. Or, motivele care au putut determina Comisia să se exprime în mod ambiguu în decizia menționată nu ar autoriza în niciun caz Tribunalul să remedieze deficiențele de raționament ale Comisiei, nici să expună motivele *a posteriori*.

119 Comisia consideră că al doilea motiv de recurs este inadmisibil, deoarece un argument întemeiat pe neregularitatea de procedură în fața Tribunalului ar fi admisibil în etapa recursului numai dacă această neregularitate a adus atingere intereselor recurențelor. Or, AOI și SCTC nu ar fi dovedit că le-au fost lezate interesele. În plus, Comisia susține că acest motiv este inoperant.

#### b) Aprecierea Curții

120 Cu titlu introductiv, trebuie respinsă argumentația prin care Comisia susține că prezentul motiv este inadmisibil. Astfel, după cum a arătat avocatul general la punctele 187 și 188 din concluzii, argumentele invocate de AOI și de SCTC sunt întemeiate pe o încălcare a dreptului la apărare. Or, o asemenea încălcare, în ipoteza în care ar fi dovedită, poate determina anularea hotărârii atacate.



- 121 Cu toate acestea, cu privire la fond, trebuie să se constate de la bun început că, spre deosebire de cele susținute de AOI și de SCTC, Tribunalul și-a întemeiat aprecierea nu pe un argument nou prezentat de Comisie în cursul judecății, ci pe propria interpretare a deciziei în litigiu, avută în vedere în ansamblu, astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 141 și următoarele din hotărârea atacată. În special, din cuprinsul punctului 147 din hotărârea atacată rezultă că declarațiile date de Comisie în cursul judecății au fost luate în considerare de Tribunal numai în vederea coroborării propriei interpretări a acestei decizii.
- 122 În consecință, pe de o parte, trebuie respins argumentul invocat de AOI și de SCTC potrivit căruia Tribunalul nu ar fi examinat raționamentul cuprins în decizia în litigiu, ci ar fi preluat un nou argument prezentat de Comisie în cursul judecății.
- 123 Pe de altă parte, astfel cum Comisia arată în mod întemeiat, argumentul prezentat de AOI și de SCTC, întemeiat pe o încălcare a articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, este inoperant. În orice caz, spre deosebire de cele susținute de AOI și de SCTC, această dispoziție nu poate fi interpretată în sensul că are ca obiect restrângerea puterii de apreciere a Tribunalului, astfel încât acesta din urmă să fie împiedicat să rețină o anumită interpretare dată unei decizii pentru motivul că aceeași interpretare a fost propusă tardiv de una sau de alta dintre părțile în proces. În plus, în cadrul ședinței desfășurate în prima instanță, AOI și SCTC au avut ocazia să își exprime poziția cu privire la declarațiile Comisiei.
- 124 În consecință, al doilea motiv invocat în susținerea recursului trebuie înlăturat.

3. Cu privire la al treilea motiv de recurs formulat de AOI și de SCTC, întemeiat pe o încălcare a principiului egalității de tratament

a) Argumentele părților

- 125 În primul rând, AOI și SCTC susțin că criteriul care are la bază temeiul dublu, adoptat de Tribunal pentru a stabili exercitarea efectivă a unei influențe decisive și pentru a stabili în sarcina societăților-mamă răspunderea pentru comportamentul filialelor lor controlate în totalitate, cuprinde trei erori de drept.
- 126 *Primo*, această metodă ar conduce la discriminări între societăți în funcție de caracterul solid al argumentației acestora în cadrul unei căi de atac. Astfel, prin adoptarea unei metode care, din prudență, filtrează cazurile de răsturnare a prezumției în discuție în funcție de gradul de disponibilitate a elementelor de probă suplimentare, Comisia ar fi acționat în mod speculativ și discriminatoriu împotriva societăților în cauză în decizia în litigiu în raport cu societățile care nu sunt vizate de decizia în litigiu.
- 127 *Secundo*, AOI și SCTC apreciază că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a considerat că Comisia mărise standardul de probațiune necesar, fără ca acesta să declare că aplicarea prezumției în discuție era supusă de Comisie unor indicii suplimentare. Așadar, Comisia ar fi avut posibilitatea să aplice această prezumție fără a recurge la un alt temei pentru a justifica exercitarea efectivă a unei influențe decisive.
- 128 *Tertio*, AOI și SCTC arată că, în considerentul (376) al deciziei în litigiu, Comisia a exclus răspunderea Universal și a Universal Leaf, întrucât dosarul nu cuprindea niciun indiciu al participării materiale a acestora la încălcare. Or, întrucât Comisia nu a afirmat niciodată că SCC sau SCTC ar fi participat din punct de vedere material la încălcarea săvârșită de WWTE și întrucât a reținut însă răspunderea în sarcina lor, aceasta le-ar fi aplicat criteriile diferite și, prin urmare, a încălcat principiul egalității de tratament.

- 129 În al doilea rând, AOI și SCTC invocă o încălcare a principiului egalității de tratament în cadrul aplicării metodei de stabilire a răspunderii pentru încălcare.
- 130 Pe de o parte, Tribunalul nu ar fi analizat dacă exista o unitate economică unică între Deltafina, Universal și Universal Leaf. Prin urmare, în opinia AOI și a SCTC, Tribunalul nu putea să stabilească dacă acestea fuseseră tratate în mod discriminatoriu în raport cu cele din urmă. În plus, din dosar ar reieși că Universal informase Comisia că susținea decizia Taes, filiala sa, de a coopera și că două filiale participaseră la practici, împrejurare care putea indica exercitarea unei influențe decisive asupra acestor filiale.
- 131 Pe de altă parte, AOI și SCTC susțin că situația în care se aflau SCC și SCTC era pe deplin analogă cu cea în care se aflau Universal și Universal Leaf, ambele societăți deținând integral acțiunile fiecăreia dintre filialele lor. Întrucât Tribunalul a anulat în parte decizia în litigiu în măsura în care privea TCLT, acesta ar fi trebuit să anuleze stabilirea răspunderii în sarcina SCC și a SCTC pentru a evita un tratament discriminatoriu în raport cu Universal și cu Universal Leaf.

#### b) Aprecierea Curții

- 132 În primul rând, în ceea ce privește criteriul temeiului dublu adoptat, potrivit constatărilor Tribunalului, de Comisie pentru a stabili răspunderea societăților-mamă ale căror filiale au participat la încălcarea vizată de decizia în litigiu, trebuie amintit că Tribunalul a dedus această abordare a Comisiei dintr-o analiză detaliată a deciziei respective și că această analiză nu este viciată de nicio eroare de drept, astfel cum s-a constatat la punctul 121 din prezenta hotărâre.
- 133 În special, prin interpretarea realizată, Tribunalul a respins în mod întemeiat analiza considerentului (376) al deciziei în litigiu propusă de AOI și de SCTC, potrivit căreia din cauza lipsei unor elemente care să indice participarea reală a Universal Leaf și a Universal la încălcare, Comisia nu a reținut răspunderea acestor din urmă societăți, o asemenea analiză aflându-se în contradicție cu o analiză de ansamblu a acestei decizii, în special cu considerentele (18), (376), (384), (391), (392), (397), (399) și (400) ale deciziei în litigiu, examinate de altfel de Tribunal la punctul 133 și următoarele din hotărârea atacată.
- 134 Pe de altă parte, la punctele 51-53 din prezenta hotărâre s-a constatat că, având în vedere îndoielile determinate de Comisie cu privire la legalitatea unei decizii care se întemeiază pe unica prezumție, care nu este răsturnată, a influenței decisive, Tribunalul avea posibilitatea să statueze că, în speță, Comisiei îi era permis să își stabilească o sarcină a probei mai constrângătoare decât cea care ar fi fost considerată, în principiu, suficientă în raport cu jurisprudența amintită la punctele 46 și 47 din prezenta hotărâre.
- 135 Trebuie precizat că criteriul temeiului dublu utilizat de Tribunal este un criteriu obiectiv, din moment ce se limitează să impună elemente de probă care confirmă prezumția exercitării unei influențe decisive de către societatea-mamă în cauză asupra filialei sale, decurgând din deținerea integrală a capitalului acesteia din urmă. Astfel, spre deosebire de cele susținute de AOI și de SCTC, acest criteriu nu este întemeiat pe soliditatea argumentațiilor dezvoltate de fiecare dintre societățile vizate de decizia în litigiu.
- 136 În al doilea rând, în ceea ce privește aplicarea în speță a criteriului temeiului dublu, trebuie amintit că, prin argumentația pe care o prezintă, AOI și SCTC susțin, în esență, că Tribunalul ar fi trebuit să verifice dacă exista o unitate economică între Deltafina, Universal și Universal Leaf și că, în cazul unei constatări pozitive în acest sens, Tribunalul ar fi trebuit să anuleze decizia în litigiu în măsura în care privește SCC și SCTC, întrucât acestea din urmă au fost tratate în mod discriminatoriu în raport cu Universal și cu Universal Leaf.

137 Este suficient să se amintească, în această privință, că la punctele 141-147 din hotărârea atacată Tribunalul a arătat în mod întemeiat că Comisia a aplicat același criteriu juridic tuturor societăților-mamă și că, exceptând TCLT, a reținut sau nu a reținut răspunderea acestor societăți în funcție de elemente de probă care să confirme prezumția exercitării unei influențe decisive a acestora din urmă decurgând din deținerea de către societățile-mamă a întregului capital al fiecăreia dintre filialele lor.

138 În aceste condiții, întrucât AOI și SCTC nu au făcut dovada niciunei încălcări a principiului egalității de tratament, al treilea motiv invocat în susținerea recursului pe care l-au formulat trebuie respins.

#### 4. Cu privire la cererea de reducere a amenzii

139 AOI și SCTC consideră că, în cazul anulării deciziei în litigiu, amenda aplicată AOI și SCTC ar trebui redusă.

140 Dat fiind că, având în vedere toate considerațiile de mai sus, nu se impune anularea deciziei în litigiu, cererea de reducere a amenzii aplicate AOI și SCTC, care, în definitiv, nu a fost formulată în fața Tribunalului, trebuie respinsă în orice ipoteză.

141 Întrucât niciunul dintre motivele invocate de AOI și de SCTC în susținerea recursului pe care l-au formulat nu poate fi admis, acesta trebuie respins.

#### V – Cu privire la cheltuielile de judecată

142 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.

143 Întrucât AOI și SCTC au căzut în pretenții în recursul în cauza C-628/08 P, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată aferente acestui recurs, în conformitate cu concluziile Comisiei.

144 Întrucât Comisia a căzut în pretenții în recursul în cauza C-14/11 P, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată aferente acestui recurs, în conformitate cu concluziile formulate de AOI și de SCTC.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară și hotărăște:

- 1) **Respinge recursurile.**
- 2) **Alliance One International Inc. și Standard Commercial Tobacco Co. Inc. suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană, aferente recursului în cauza C-628/10 P.**
- 3) **Comisia Europeană suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și cheltuielile de judecată efectuate de Alliance One International Inc., de Standard Commercial Tobacco Co. Inc. și de Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd, aferente recursului în cauza C-14/11 P.**

Semnături